

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	กระบวนการบริหารจัดการของสหกรณ์โคนมที่เอื้อต่อการพัฒนาอาชีพของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย	
ผู้เขียน	นายภาณุพันธุ์ ประภาติกุล	
ปริญญา	วิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตรและพัฒนาชนบท)	
คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	รศ. ดร.สุรพล เศรษฐบุตร	อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
	รศ. ดร.วรัทสน์ อินทรักษ์มพร	อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
	รศ. ดร.อารณีย์ โอภาสพัฒนกิจ	อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึง 1) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการบริหารจัดการของสหกรณ์โคนมในภาคเหนือตอนบน และการตัดสินใจยังคงประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนมของเกษตรกร 2) กระบวนการบริหารจัดการของสหกรณ์โคนมที่เอื้อต่อการพัฒนาอาชีพของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในภาคเหนือตอนบน 3) เพื่อเสนอแนะกระบวนการบริหารจัดการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพของสหกรณ์โคนมในภาคเหนือตอนบน โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยทำการศึกษาทั้งในระดับสมาชิก (เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม) และระดับองค์กร (สหกรณ์โคนม)

การศึกษาในระดับสมาชิก ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมที่เป็นสมาชิกสหกรณ์โคนม จำนวน 289 ราย และเกษตรกรที่เลิกประกอบอาชีพการเลี้ยงโคนมและเคยเป็นสมาชิกสหกรณ์โคนม จำนวน 45 ราย โดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) สถิติที่ใช้วิเคราะห์ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression Analysis) และใช้วิธีการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับตัวแทนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์

การทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า มีตัวแปรด้านปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลและปัจจัยด้านการดำเนินงานฟาร์ม โคนม มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจยังคงประกอบอาชีพการเลี้ยง โคนมต่อไปของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษาในระดับสมาชิก โดยใช้การจัดสนทนากลุ่ม พบว่า อายุ ระดับการศึกษา ความรู้และการปฏิบัติในการเลี้ยง โคนม จำนวนแรงงานที่ใช้ในการเลี้ยง โคนม แหล่งเงินทุน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสหกรณ์ โคนม การได้รับข่าวสารและการติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ด้าน โคนม การขาดแคลนพื้นที่ที่ใช้ในการเลี้ยง โคนม การผ่านมาตรฐานฟาร์ม โคนม สัดส่วนของ โคนมทดแทนกับแม่โครีดนม ราคารับซื้อน้ำนมดิบ ความรู้และความเข้าใจในการดำเนินงานของ สหกรณ์ โคนม มีความสัมพันธ์กับกระบวนการบริหารจัดการของสหกรณ์ โคนม ในภาคเหนือ ตอนบนของประเทศไทย

การศึกษาในระดับองค์กร ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ศักยภาพของสหกรณ์ โคนมและ ผู้ประกอบการ โรงงานแปรรูปนม โดยใช้เทคนิค SWOT Analysis ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกกับ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเลี้ยง โคนมในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ผลการศึกษา พบว่า ปัญหาและอุปสรรคด้านกระบวนการบริหารจัดการของสหกรณ์ โคนมที่สำคัญ ก็คือ การขาด แคลนทรัพยากรทางการบริหาร ทั้งในด้านบุคลากร ด้านเงินทุนหมุนเวียน ด้านเครื่องมือและ อุปกรณ์ที่ทันสมัย และด้านการบริหารจัดการที่ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

การพัฒนากระบวนการบริหารจัดการที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพของสหกรณ์ โคนมใน ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ควรจะมีการดำเนินการดังต่อไปนี้ คือ 1) การพัฒนาเกษตรกร ผู้เลี้ยง โคนม 2) การพัฒนาสหกรณ์ โคนม และ 3) การพัฒนาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยง โคนม

อนึ่ง งานวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะให้สหกรณ์ โคนมควรมีการพิจารณาให้มีการดำเนินการ 1) การแปรรูปน้ำนมดิบ 2) การถ่ายทอดความรู้ด้าน โคนมไปยังคนรุ่นใหม่ 3) การประชาสัมพันธ์ อาชีพการเลี้ยง โคนม 4) การสร้างร่วมมือระหว่างสหกรณ์ โคนมในพื้นที่ และ 5) การ ประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสหกรณ์ โคนม ซึ่งจะช่วยให้สหกรณ์ โคนมสามารถดำเนิน กิจการได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

Thesis Title	Dairy Cooperative's Management Process Contributing to Occupation Development of Dairy Farmers in Upper Northern Thailand	
Author	Mr. Panuphan Prapatigul	
Degree	Doctor of Philosophy (Agricultural Extension and Rural Development)	
Thesis Advisory Committee	Assoc. Prof. Dr. Suraphol Sreshthaputra	Advisor
	Assoc. Prof. Dr. Wallatat Intaruccomporn	Co-advisor
	Assoc. Prof. Dr. Avorn Opatpatanakit	Co-advisor

ABSTRACT

The objectives of this study were 1) The factors influencing to dairy cooperative's management process contributing occupation development of dairy farmers in upper northern Thailand and the decision to continue doing dairy farming of the farmers, 2) Dairy cooperative's management process contributing to occupation development of dairy farmers in upper northern Thailand, 3) To suggest of the proper and efficient management process of dairy cooperatives in upper northern Thailand by using quantitative research along with qualitative research. The research was conducted at both the member level (dairy farmers) and the organization level (dairy cooperatives).

At the member level, the researcher collected data using a questionnaire conducted with 289 dairy farmers who are members of dairy cooperatives and 45 farmers who quit farming and used to be members of a dairy cooperative by using a multi-stage sampling technique. The data gained were analyzed yielding percentages, averages and standard deviations. Logistic regression analysis was also applied to this study.

In addition, data were also obtained by focus group discussions with representatives of dairy farmers in order to obtain complete information.

In proving the hypothesis testing, it found that basic factors of individuals and dairy farming operation factors have relation with dependent variables (decision to continue doing dairy farming of farmers) with statistical significance at .05.

The results of the research in the member level by using focus group discussion found that age, education level, knowledge and dairy operation, number of labours engaged with dairy farming, financial source, participation in dairy cooperatives' activities, information accessibility and communication with dairy officer, lack of farming land, qualification of dairy farm standard, portion between dairy replacement and milking dairy cattle, purchase price, cognizance in operating of dairy cooperative have influence to dairy cooperative's management process in upper northern Thailand.

At the organization level, the researcher collected information associated with the potential of dairy cooperatives and entrepreneurs of milk processing factories using a SWOT analysis technique, Data were also collected through an in-depth interview conducted with representatives of dairy farmers who concerning promotion of dairy farming in upper northern Thailand. The result of research found that substantial problem and obstacle that lies against the successful management process of the dairy cooperatives were lack of managerial resource such as personal, circulating budget, up-to-dated tools and equipments and inefficient management as it should be.

Suggestions for developing a proper and effective management process for dairy cooperatives in upper northern Thailand include: 1) dairy farmers development 2) dairy cooperative development and 3) related institutes development.

Furthermore, the dairy cooperative should consider the following matters: 1) raw milk processing, 2) passing on dairy knowledge to the next generation, 3) public relation of dairy farming occupation, 4) building cooperation between local dairy cooperatives, and 5) applying sufficiency economy philosophy to the dairy cooperative's operation. All of these will help the dairy cooperatives substantially and sustainably carry out its affairs in the future.